

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest. IV. Egyetem-utca 4. sz.

A büntettes ismertetése.*

A nyomozó közegeknek nemcsak a bűnözést és a bűnözési hajlamosságokat kell előszeretettel tanulmányozniok, hanem magukat a büntetteseket is, ha azokat igazán és alaposan akarják megismerni.

A bűncselekmény gyökereit kerestük és feltaláltuk már, tanulmányoztuk magát az embert is a maga valóságában, megfigyeltük, mint társadalmi lényt, felkutattuk az életére kedvező és kedvezőtlen körülményeit, felkutattuk a bűnözése okait is; most megismerkedünk az emberrel, mint büntetessel, mint a bűnök elkövetőjével.

Büntettesnek — jogi szempontból — általában azon egyént nevezzük, ki valamely, az állam által törvényileg tiltott cselekmény elkövetésében találatik bűnösnek.

Állami és társadalmi életünk szilárd alapját képezi ugyanis az, hogy tetteink semmiféle érdeket, semmiféle törvényt ne sértsenek és hogy más kárára vagy károsítására — szabad akaratból folyó — cselekvéseinket ne gyakoroljuk. Ha valaki ezen örök szabályt megsérti, ezzel abbéli felfogását látszik igazolni, hogy ő nem ismeri el sem a mások, sem az állam jogát, és nem tiszteli a szerzett jogokat sem.

Ebbeli cselekményét azonban a büntettesnek tudva, öntudatosan akarva, szándékosan és szabad elhatározási képességéből folyólag kell elkövetni, különben cselekménye — bár jogsérelmet foglal magában — mint tudjuk — a beszámíthatóságot illetőleg kétségessé válik.

A büntetteseket általánosságban két főcsoportra lehet osztanunk, és pedig:

a) kezdő bűnösök és

b) a szokásos bűnösök csoportjára.

Az előbbiekhöz lehet sorolnunk az alkalmi bűnözőket, az utóbbiakhoz pedig a bűnözésre öröklés útján terhelteket.

A bűnözésre való hajlamositottságunk korán sem vonja maga után azonban azt, hogy mindnyájunknak okvetlenül szembe kell kerülnünk az állam törvényeivel, csupán arra enged következtetni, hogy ha a rosszra csábító ingerrel szemben az egyén nem tud, vagy nem képes sikeresen megküzdeni, akkor a rossz cselekményt,

a bünt az ember szinte ösztönszerűleg váltja ki önmagából.

Azt az embert, kit mostoha vagy szorongatott helyzete a bűn útjára kerget, de sikerül neki onnan, ha büntetés útján is visszatérnie, szóval aki nem megrögzöttségéből folyólag követ el bünt. alkalmi vagy kezdő bűnösnek nevezzük.

A szokásos vagy bivatásszerű bűnözőknek a megrögzött bűnözőket tartjuk, tehát azokat, akikből már kivészvén bizonyos erkölcsi érzések, szinte második természetüké válik a bűnben való örökös élés.

A büntettesek lélek- és embertanával egy külön tudományág, a «büntetőjogi embertan» foglalkozik, mely úgy az elméletben, mint a gyakorlatban különös gondossággal tanulmányozza az embert s ezzel kapcsolatosan azon viszonyokat is, melyek az embert a bűnözésbe sodorják, mert ezen körülményeknek és viszonyoknak jelentős szerep jut abban a tekintetben, hogy a bűnös embert nemcsak ingerlik és csábítják a bűn elkövetésére, hanem abban meg is tartják.

Főleg a hivatásszerű, a szokásos büntettesek osztálya az, mely gondos megfigyelés és tanulmányozás anyagát képezi, tanulmányozzák azok életviszonyait, származását, előéletét, gondolkozási módját, értelmi és érzelmi világát; azok örökléses vagy nem örökléses torheltségét stb.

A szokásos és született büntettes meghatározását, illetőleg Lombroso Császár turini egyetemi tanár azt a tételt állította fel, hogy a büntettesi jelleg egy kóros torheltségen alapszik, amelynek oka és magyarázata bizonyos elfajulásokban keresendő. Ez annyit jelent, hogy a büntettes egy degenerált fajta az emberiségnek és hogy büntettesnek születik az ember. Kimutatta azt is, hogy a büntettes szerkezetiileg is különbözik a normális emberektől; pl. a koponya különleges alakja és térfogatára azt a felfedezést tette, hogy a büntettes koponyája kisebb, mint az egészséges emberé! Így az emberi szervezet egyéb részeinél is állandó és jellegzetes eltéréseket talált. A vad, illetve az ősemberekhez hasonlítja ezen észleleteiből folyólag a született büntettest, aki állítása szerint — «a mai civilizáció közepette visszaüött valamelyik századik vagy ezredik ősapjára». Ezt az álláspontját annak a vizsgálatának eredménye gyanánt állította fel, hogy a különböző nemű büntettesek közül

* Mutatvány Preszly Lőränd csendőrfőhadnagy «Az ember bűnözése» című lélektani tanulmányából.

STOWASSER JÁNOS osztrák és királyi udvari szállító, a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangszerkészítője, az Orosz és a szabadalmazott Rákóczi tárogató feltalálója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2. Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fúvó hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős elpusztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközöltetnek. Arjegyék minden hangszerről külön küldetik. **Magyarország legnagyobb vonós és fúvós hangszerek gyára.** 6

1/2-nak koponyáján fedezett fel olyan tüneteket és jeleket, melyek — szerinte — «a vadállapot világos vonásai.»

A tudományos világ rövidesen napirendre tért Lombroso ezen fejtegetései felett, bár elismerte, hogy számos becses adattal és maradandó értékű felfedezéssel gazdagította a büntetőjogi embertant és áttért arra az új irányra, melynél fogva a bűnözés társadalmi tényezőkben bírja alapját s részben külső (tehát társadalmi, politikai, műveltségi stb.), részben élet- és lélektani okok avatják a bűnözésre alkalmas médiummá az embert.

Ezt lehet és kell is valóban értenünk a büntetett helyes és tisztult fogalma alatt.

Nem szabad tehát aljas gonosztevőnek, korcszülöttnak, az emberi degeneráció áldozatának tekinteni a bűnös embert, nem volna szabad kerülni sem, mint egy fertőző betegségben szenvedőt, hanem — szent Ágoston szerint — a büntettest az erkölcsi élet szánalomra méltó sebesültjének kell tekintenünk «akit mennél nyomorultabb, annál nagyobb kímélettel, szeretettel és gyéngséggel kell ápolni». (Csizmadia dr. műve 23. l.).

*

Tarde Gabriel a szokásos büntetéseket négy szempontból vette megfigyelés alá és tette vizsgálódás tárgyává, megkülönböztetvén azokon élettani, bonczani, kórtani és lélektani ismérveket. Igen érdekes és felette tanulságos tanulmányából az alábbiakat tartottam szükségeselemek ideiktatni:

Bonczani szempontból a büntetett lomha és testes ember. Épen nem erős, sőt gyenge izmu. Termete és sulya meghaladja a rendes emberét. Ez inkább a gyilkosokra áll, mint a tolvajokra. Kétségtelen tünet a karok hosszúsága, valamint a kiálló keskeny és inkább ránczos homlok, kiszögellő szemcsontok, az erős előrehajlott álkapocs s az elálló széles fül. Sajátságos tünetnek tekinti, hog a büntetettek között — ide számítva a mindkét nembelieket, — inkább több a barna, mint a szőke s hogy a férfi büntetettek dushajujuk és szakáll nélküliek. A tekintet például a gyilkosoknál komor, hideg, a tolvajoknál nyugtalan és kereső.

Kór és élettani szempontból érdekes megjegyzése az, hogy a büntetettek szív és tüdőbajra hajlamosítottak. A színvakság és rövidlátás szintén elég gyakori jelenség. Halló érzékük rendkívül finom. A büntetettek rendszerint rövid életű emberek. Az időváltozás hatással van rájuk s főként a kedélyükre.

Ami a lélektani ismérveket illeti, a büntettest lelkiileg érzéketlen, a fájdalmak, a szeretet s a társulás iránt kevésbé fogékony embereknek tartja, akiben a nemes hajlamok, vágyak és indulatok kevésbé vannak meg. A büntetettek hiu emberek, kevésbé illettudók és kibágások elkövetésére mindig hajlók. Inni szeretnek. Általában az alkoholszeretet jellemző vonásuk. Ehhez

járul vadságuk, játékszenvedélyük, alattomoságuk, hazudozási hajlamuk, ravaszságuk, a nagyfokú nemtörődömség és vétkes közönyösség sorsuk iránt.

*

A tudósok, de a gyakorlat emberei is megállapodtak abban, hogy a büntetettek többnyire beteg emberek. A rabok 95%-a tuberkulózisban hal el. Sokan azt tartják, hogy a fertőzés a börtönökben következik be s bizonyos is, hogy a szabadságvesztési intézetek jelentékenyen hajlamosítanak a különböző betegségekre s különösen a tüdőbajra, valóságos tenyészhelyei azoknak; de ezzel szemben tény az, hogy a büntetettek közül sok fertőző betegséggel kerül a fogházakba és börtönökbe, melyek így valóságos kórházakká minősíthetők.

A vér fertőzött volta a bűnözésre jelentékenyen disponálja a bűnözőt, különösen a leszármazóknál valóságos rombolást vívén véghez. A fertőzött vér zavarólag hat az agyműködésre s igen sokszor, bár a gyermek a szülői körben a legideálisabb nevelésben részesül s így a legkedvezőbb körülmények között fejlődik, mégis a bűn útjára tér, mert a bűn csirája szervezetében öröl. Orvosok tartják, hogy ha egészséges és rendes életet élő ember pl.: részeg állapotban közösül s így nemz gyermeket, már a leszármazóra nézve ez is hátrányos, mert a magzat életrevalóság tekintetében megfogyatkozva jön a világra.

A tudományos irányt és fejtegetések ismertetését megelőzni fogom, csak hátráltatnának abbéli törekvésemben, hogy a büntetett fajképét (tipusát) nagy vonásokban megrajzolhassam.

Amennyire igaz az, hogy a bűn talaját számos tényező készíti elő, ép úgy elvitázhatatlan, hogy a büntetési jelleg is változó és különböző. Az agy egyes részeinek túlfejlődése, vagy visszamaradottsága, a koponyacsontok aránytalan növése, kidudorodásai vagy behorpadásuk, a szervezet általános fejletlensége, vagy az egyes, főként a nemesebb szervek hiányos fejlettsége. különböző betegségek, az átöröklés, a degeneráció, a kedvezőtlen családi élet, a környezet stb., stb. azok a mellékéteyzők, amelyek a bűnözést elősegítik, de amelyek a büntetettek különböző fajtáit szolgáltatják is.

Hogy ezek között hasonlatokat fedeztek fel és ez alapou a büntetéseket osztályokba sorolták, ez természetes valami. Az osztályokba sorolás vagy a fej különböző alakjai s méretei különböző volta szerint, vagy a koponya dudorodásai, méretei, vagy az orr vagy az arc különböző alakulásai, vagy a szemek abnormális állása, vagy a hallás és látás, vagy a fogak rendelleneségei, vagy a törzs-, vagy a végtagoknál mutatózó rendkívüliségek és formátlanságok alapján történik.

Az értelmiség alacsonyabb régióiban a büntetettek száma a legnagyobb, mert ahol az alsóbb rendű lelki tehetségek uralkodnak az ember felett, s úgy ezek, mint

Ha fáj a feje ⁷ ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát**

mely 10 perc alatt a legmakacsabb migráint és fejfájást elmulasztja. — Ara K 1.20. — Kapható minden gyógytárban. Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten**. Orvosok által ajánlva. Három dobozról ingy. postai szállítással.

Pesti alsó rakpart víz alatt.

A Dunagőzhajózási társaság budapesti állomása víz alatt.

Az áradás Óbuda környékén.

Árvizek Magyarországon.

az egyéb szervek egészséges kifejlődését és kialakulását a kedvezőtlen életviszonyok hátráltatják, ott épen ezekből folyólag a bűnözésre való készség is előtérbe nyomul.

Társadalmi, faji, gazdasági, műveltségi, erkölcsi, sőt égalji viszonyoknak tudományos, de gyakorlati szempontból is jelentős szerepük van. Mert amennyire különböző módon hajlamosítják az embert a bűnözésre, épen oly különböző módon formálódik ki a büntetettek típusa is.

A kedvezőbb gazdasági és a magasabb műveltségi viszonyok befolyása alatt határozottan apad a büntetettek száma s ott, ahol legkevesebb az írni és olvasni nem tudók száma, s ahol a legalacsonyabb a törvénytelen születések arányszáma, tehát ahol az erkölcsi viszonyok jók, ott a büntetettek tipikus faja (a szokásos büntettes) is ritkább.

A városok ellenben valóságos melegágyai a bűnözésnek. A szokásos büntetettek itt gombaként szaporodnak, mert élesebbek a társadalmi ellentétek, az érdekek inkább szétmenők, az erkölcsi viszonyok lazábbak, a bűnözésre nagyobb az inger, a városok nagyobb vonzóerőt gyakorolnak a rosszabb elemekre, az elrejtőzhetés könnyebb, így az arány messze felülmulja a vidékét.

Az iskolázott (intelligens) büntetettek rendkívül ügyesek s feltűnő módon ki tudják használni s próbára tudják tenni a nyomozó közegek tudását, tapasztalatait és ügyességét. Az uralmú büntetéseket — hogy e kifejezéssel éljek — jellemzi az, hogy mindig feltűnőek akarnak lenni, beszédükből, magatartásukból teljes ártatlanságuk tűnik ki, hidegvért tanusítanak, eleganciával s «nagy uralmú» nyegliséggel igyekeznek még a gyanu árnyékát is magukról elhárítani s a gyengébb és egyszerűbb nyomozó közegeket személyükkel szemben ilyképen mintegy megfélemlíteni; de ha a turpisságuk kiderül, ha érzik, hogy a kötél szorosabban csavarodik a nyakuk körül, bűnbánóan törnek meg, esnek össze,

Az alkalmi bűnözőknek nincs kifejezett típusuk. Rendszerint beismerésben vannak, vallomásuk eléggé megbízható. A szokásos büntetettek ellenkezőleg. Velük szemben valóban leghelyesebb a bizonyítékok titokban való szorgos gyűjtése, magaviseletük folytonosan éles szemmel való tartása, s végén kézzelfoghatóan bizonyítani reájuk minden kétséget kizáró módon aljasságukat.

Úr-e a csendőr?

Írta: Karabély Károly.

Szombat délelőtt van. A napfényes, csikorgó téli légtér tisztán hangzik a toronyóra hangja, amint tempós lassúsággal üti a tizenegy órát.

— Most végeztünk a feladott leczkével, látom, hogy igyekeztek valamennyien — szólott az őrsparancsnok — most rágyujthatnak, aztán beszélgetünk.

A csendőrök katonásan, mintegy vezényszóra pat-

tantak fel helyeikről s mosolyogva emlegették egymásnak felelet közben tett jó mondását; eleinte halkabban; később, mikor az őrsparancsnok az irodába ment a pipájáért — hangosabban. Közben a leczkefűzetek, tankönyvek lekerültek az asztalról; a gazdálkodást vezető csendőr kinézett a konyhára; — aztán úgy 6—7 percz múlva együtt volt újra az őrs legénye a kályha körül, melyben vigan pattogott a száraz bükkfa. Míg az őrsparancsnok bejönne, addig pipász mellett találgatták, hogy mit is kellene most megbeszélni ebéd idejéig, mert általános szokás volt, hogy szombat délelőtt, mikor már a rendes feladott leczke kikérdezésén túl voltak, ebédig valami általános, csendőri szempontból érdekes kérdés megvitatásával telt el az idő.

— Na Gyuri, mit kérünk ma az őrmester úrtól — kezdte a szót az őrsparancsnok-helyettes.

— Már én tudom — mondta a járőrvezető székely fiú, jelentősen hunyorítva hozzá.

— Hadd hallom hát mit tud — lépett be az őrsparancsnok, aki — úgy látszik — hallotta a beszélgetést. A mi Gyuri barátunk erre a felszólításra zavarba jött, s majdnem belepirulva mentegette magát.

— Őrmester úr, kerem — nem tudok én mit kérdezni, csak . . .

— Csak? . . . Csak ki vele bátran, látom, hogy valami motoszka az agyában — biztatta jóakarattal az őrmester.

— Azt akartam kérdezni őrmester úr, kerem, hogy úr-e a csendőr, vagy nem?

Erre a meglehetősen furcsa kérdésre a bajtársak is meglepődtek s nem tudták hirtelen, hogy milyen arcot lehet vágni hozzá, s valamennyien kérdő pillantással meredtek őrsparancsnokukra, hogy mit fog ez most feladni erre.

Úgy látszik, az őrmestert is meglepte a kérdés, mert pipája szópókájával idegesen törülgette bajuszát jobbra balra egy ideig; de önuralmát nem vesztette el mégsem. Nyugodt hangon kérdezte.

— Fejtse ki részletesebben, hogy mit akar kérdezni. Mondja el, mit látott, hallott, vagy olvasott, hogy ez a gondolata támadt.

— Őrmester úr, kerem — kezdte a szót a járőrvezető csendőr — tapasztaltam, láttam és hallottam azokat a miket elbeszélni akarok. Mikor a hadseregben, mint tizedes szolgáltam, nemcsak a laktanyában, de kint a polgárok előtt is «Káplár úr» voltam, annak daczára, hogy csak szerény földművelő ember voltam, aki törvény rendeltére katonáskodom. Majd, hogy élethivatásomul választottam a csendőrséget, azzal a lelkesítő tudattal készültem új pályámra, hogy ott szorgalommal, igyekezettel meg fogom tudni szerezni magamnak azt az alapot, a melyen valóban úr lehetek. Megjegyzem, hogy én nem abban valóban is uraságot feltalálni, hogy összedugott kézzel fogok ülni és semmit sem dolgozni; de abban, hogy mikor teljesen felfegyverkezve, mint a közbiztonság katonája szolgálatot végzek, akkor mindenki adja meg nekem azt a tiszteletet, ami egy csendőrt megillet.

— Várjunk csak egy kicsit — szakította félbe az őrmester a beszélőt. — Figyelmeztetnem kell, hogy mint katoná a fennálló szabályok és rendelkezések ellen nem szólhat s azokat kicsinyesen bírálat alá nem vonhatja. Amit eddig mondott, nem fedi a kérdést. Úgy

BUTOR

készpénzért v. részletfizetésre legjótányosabb áron
EHRENTREU ÉS FUCHS TESTVÉREKNÉL
 BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÜT 8. SZ.
 13 Képes árjegyzék ingyen. :: Telefon 88—59.

BUTOR

Árvizek Magyarországon. — A marosvásárhelyi gyár-utca, a hol a víz másfél méteres volt.

folytassa tehát, hogy értsem meg belőle, hová akar kilyukadni.

— Örmester úr, kérem — szólott bele most az őrsparancsnok belyettes — nem jól kezdte el az én Gyuri barátom a dolgot, nem akar ő szocialistáskodni, mint az ember beszédét hallva első pillanatban sejtené; hanem az esett rosszul neki, hogy a multkorában, mikor alig pár hete helyezték az őrsre, egyik községhen a jegyző nem úrnak, hanem «Csendőr, honnan került ide maga?» kérdéssel szólította meg.

— Hm, hm, hát csak ennyi a baja önnek; ez hát a fontos kérdés? — kérdezte egykedvűen az örmester.

— Én becsületos, önérzetes ember vagyok, örmester úr — kezdte ismét a járőrvezető — s mint csendőr sokat tanultam. A tanulás nálam abban rejlik, hogy mindenről olvasok és megfigyelek mindent, ami körülöttem történik. A szolgálati utasítás azt tanítja, hogy legyen mintáember a csendőr.

— Ezt a rendelkezést én csak annyiban tudom követni, hogy törvényeinket betartom és nem követek el soba olyasmit, ami ferde megítélésnek tenne ki úgy bajtársaim, mint a polgári lakosság szemében. Ez a rendes és rendszeres életmód ébren tartja és neveli hennem a csendőri öntudatot; amely szerénység nélkül elhitesi velem, hogy különb ember vagyok sok embertársamnál; — és finomítja a lelket, amely aztán életemben tudja megkülönböztetni a jót a rossztól, a helyest a helytelentől. — Az életben azt látom, hogy sok kétéss lény van, aki erkölcsileg bizonyára alattam áll — és mégis, megadja neki beszédközben mindenki az «úr» megszólítást. Engem, az igazat megvallva, nem is az bosszantana, hogy nem szólít minden polgárember úrnak, hanem az, hogy vannak olyan emberek, a kik nagyobbak hiszik magukat akkor, ha a csendőrtől elvonják az «úr» megszólítást.

— Folytassa csak — szólott bele az örmester, amint a járőrvezető egy kis szünetet tartott beszédében, — majd mondok rá én is valamit.

— Nincsen nekem már egyéb mondani valóm, örmester úr; amit gondoltam, legjobb tudásom szerint előadtam, hogy tudjam magam a jövőben mihez tartani. Arra kérek tehát felvilágosítást, hogy úr e a csendőr és elvárhatja-e polgári embertársaitól, hogy úrnak nevezzék.

A járőrvezető csillogó szemekkel, kipirult arccal fejezte be mondatát s most valamennyien a választ várták őrsparancsnokuk ajkairól, akiről tudták, hogy mindig helyesen értelmezi az ilyen kérdéseket. Mosolyt észelve arczán, tudták azt is, hogy nem tulajdonít valami óriási jelentőséget ennek a dolognak.

— Az igazat megvallva már attól félttem, hogy valami fegyelembontó rémesettel lesz dolgunk, amikor Gyuri barátunk első mondatait hallottam; de látom, hogy mint őszinte ember, a gondolataival akar tisztába jönni s helyesen tette, hogy itt vitatja meg előttünk, mert egy-céjj gondolat igazsága csak akkor sajátunk teljesen, ha érdeme szerint fogva fel, kellően értékeltük.

Lássuk tehát, mi az «úr» szónak a helyes értelme. Azt hallhatták gyakran az életben, hogy az «úr» szó fogalmát úgy alkalmazzák, mint a hatalom és a függetlenség kifejezőjét. Például így: «Nagy úr, soknak parancsol» vagy «Úr, mert senki sem parancsol neki». — Ezek a mondások szószerint értelmezve az «úr» szó jelentőségét nem fejezik ki, mert a hatalom és

a függetlenség fogalmának nem felelne meg. Hiszen van úr, akinek más parancsol és viszont akinek ki sem parancsol és mégsem úr. Ama apostoli szót, hogy «Mindenkinek úr, ki önmagát fenntartani tudja» — szintén nem világítja meg a kérdést. És kutathatunk az ilyen példalódzó mondásokban akár holnapig — az «úr» szó helyes értelmezésére nem fogunk jutni. Ellenben ha elővesszük a mi bibliánkat, amit úgy bívunk, hogy «Szolgálati szabályzat I. rész» ott olvashatjuk azt, hogy amikor egy alárendelt föllebbvalóval érintkezik, beszédközben, az illetőnek megszólításakor rendfokozatát említi és úrnak nevezi; így «örmester úr» «hadnagy úr» stb. Azt hiszem, bővebben magyaráznom nem kell, hogy itt az «úr» szó a köteles tisztelet megadása és kifejezése.

Az «úr» szó tehát ilyen értelemben a tisztelet kifejezője. Nézzük csak egy példa keretében az elmondottakat. — Gyakran hallhatták, mikor vonaton utaznak, hogy az utasok közül egyik «Kalauz» a másik «Kalauz úr» megszólítással él a vonatvezetővel szemben. Miért? — azért kétségkívül, mert egyik-másik szemében a kalauz nem tiszteletet érdemlő egyéniség: némelyikében pedig az. A példát a jelenlegi esetre alkalmazva, a mi Gyuri barátunk a jegyző szemében azért nem úr, mert az nem érez iránta kellő tiszteletet. Erre pedig nem az most a kérdés, hogy miért nem érez a jegyző a mi derék Gyuri barátunk iránt kellő tiszteletet — mert ez teljesen egyéni dolog a jegyző részéről — hanem az, amire válaszolni akarok: hogy tudniillik ez az udvari tisztelet meg nem adása sérelmes-e reá mint csendőrré vagy sem?

No-no, csak türelem, mindjárt a végén leszünk. — tért el a beszéd fonalától az örmester, mikor észre vette, hogy a járőrvezető arczán az indulatosság árnya sülant át.

Újra példát mondok. — Mikor az iskolába járó gyermek, mint jó tanuló elbiteti magát az, hogy az ő szorgalmát respektálva, mindenkinek becézgetni kell őt, szorgalmáért, jószágáért és okosságáért; hogy fel fog fortynni, ha egyik pajtása azt mondja neki: «Te buta!» — Miért fog ez a gyerek haragudni? — azért hogy becsületlen esett csorba? — nem; hanem azért, mert a hűségét sértették meg.

— Látja, kedves Gyuri barátom, ne értsen félre, de sokban hasonlít ehhez az ön esete. Mint csendőrt bajtársai, ismerősei becsülik, tisztelik, mert mint az a gyerek, elvégzi a kötelességét és józanul gondolkodik. A józan gondolkozását kell azonban megvilágítanom egy kissé, mert nem helyes. Azt elismerjük, hogy mint önképzésével fáradságtalanul foglalkozó embernek, fejlett önérzete van s ez a fejlett önérzet azt mondja önnek, hogy különb sok embertársánál. Elhiszük, hogy önnek nem esett jól a jegyzőtől a «nem vagy Úr» éreztetése; de ezért megaprehendálni, tisztán a hűség érdekében — gyerekes volna s nem mint emberhez, csendőrhöz illő. — Aztán milyen módon venne elégtételt; úgy, mint az iskolás gyerek, hogy hujba kapna a sértegetővel? Szép példát mutatna a lakosságunk, amely eljárását látva, kétlem, hogy mint embernek tartaná azt a csendőrt, aki uralkodni nem tud magán s aki érzelmeinek és cselekedeteinek háttart szabni nem képes.

— Most aztán megadhatom a választ is önnek, hogy úr-e a csendőr vagy sem? Igen, az a csendőr aki

Merkur kerékpárok

Csendőrségi alkalmazottak kerékpárból 20 kor., alkatrészekből és gummiból 20% árengedm. részesülnek. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

DÉRY EDE

legfinomabb gyártmány, gyönyörű kiállítás, rendkívül olcsó árak teljes jóállás mellett. Csekély havi részletfizetésre. — Gummik, alkatrészek rendkívül olcsó áron. — kerékpár- és varrógép nagyraktár — 56

SZEGED.

álláskötelmeit hivatással, jóakarattal végzi, tiszteletet érdemel, tehát úr; s aki a törvényt tiszteli és a tisztességes foglalkozást; az nem is fogja sértő módon megszólítani.

Ha pedig az az eset fordul elő, hogy az úr megszólítást valaki tünetően vonja meg öntől, vagy akár melyik csendőrtől, az első dolog, hogy önuralmát el ne veszítse s nyugodtan meggondolva cselekedjen.

— Az bizonyos, hogy hiu ember lehet csak, aki egy csendőrrel szemben éreztetni akarja az úri mivoltát azzal, hogy nem beszél hozzá illedelmesen. A csendőrnek ilyen esetben meg kell mutatni tudni, hogy mint ember. És pedig azzal, hogy nyugodtságát, önuralmát el nem veszti. Jusson eszébe az, hogy hány-szor fordul elő olyan esete nyomozások közben, a mi nagyon is igénybe veszi a türelmét. Legyen szerény és a lehetőségig alázatos. Az lesz csak az igazi elégtétele,

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

A Gergely-naptár és a más világok naptárai.

Egy esztendőnek az elmúltát nem jelzi semmi a természetben. Egyes természeti jelenségek feltűnnek ugyan újból és újból, midőn beköszönt a tél vagy az ősz, de bekövetkezésük nem oly fontos, hogy eligazodást nyújtanának az idő számítását illetőleg. A vándor-madarak megérkezése vagy elköltözése, egyes folyóknek áradásai, a gabona érésének ideje az esztendőnek ugyanazon részére esik ugyan mindenkoron, de nem ugyanazon napra, nem ugyanarra az órára. Semmi sincs az egész természetben, mi az asztronómiai megfigyelésekhez nem értő embernek megmutatná, hogy mennyi ideig tart pontosan egy esztendő, vagyis hogy mennyi idő alatt futja

Árvizek Magyarországon. — Koesis és Gugán csendőrök, kik életveszéllyel 40 embert mentettek ki az árvizből.

ha a pökhendi magatartásu, magát nagy úrnak képzelt ember észreveszi, hogy ő az, aki úri emberhez nem illően viselkedett.

— Hígyjék el nekem, hogy az ilyen módon való elégtétel megszerzése illik csak a csendőrhöz. Mert gombba hangon vitatkozva ép úgy nem érne el kellő és egyéniségéhez illő eredményt, mint nyomozás közben bántalmazással. Legyen tehát a csendőr úr; a szó legideálisabb értelmében. Gondolkozása, szava, cselekedete fejezze ki és tükrözze vissza. Az ilyen csendőrt megsérteni nem lehet, mert annyira erős pajzs épen az úrias magatartása, hogy arról visszapatanna minden hiúságból táplált sértegető kísérlet. Azt hiszem, a kérdést ezzel tisztáztuk... Ebéd ideje van, ülünk asztalhoz.

neg a föld pályáját a nap körül, hány nap, óra és perc szükegeltetik ahhoz, hogy a föld pályájának ugyanazon pontjára térjen vissza, melyet elhagyott. Nehéz e tekintetben az embernek kiismernie magát. S még nehezebbé teszi a feladatot az a körülmény, hogy a körülfutás ideje nem egész számú napokat vesz igénybe. Mikor a föld 365 napig futott pályáján, még nem érte el azt a pontot, melyet egy esztendő előtt elhagyott; mikor pedig 366 napig futott, már túlment rajta. Körülfutásának ideje egész pontosan számítva 365 nap, 5 óra, 48 perc és 47 másodperc.

Ennyiből áll pontosan egy esztendő. A naptári évet azonban nem lehet ennyiből állónak venni, mert az egész számú napokból kell hogy álljon, s a nap hosszúságn a földnek tengelye körül való megfordulásától van föl-

POLGÁR SÁNDOR
orvosi műszer- és kötszer gyárosnál
telep: Bpest, VII., Erzsébet-kürút 50.

legjuttányosabban beszerelhetk összes betegápolási tárgyak, kötszerek, fecskénők, m. kir. arab. Polgár-féle sérüléstők, gummihüvelyek stb. stb. — Képes orvgyógyászat ingyen és bérmentve kúri az üzletvezetőség, csak megadandó, mily tárgy szükegeltetik.

Ezen hirdetés
tekintése esetén
10% árkedven-
mény a Csendőrsé-
g Lapok olvasóinak.

tételezve. Mialatt e megfordulás egyszer végbe ment, újra kezdjük számlálni a napot, az ember, sőt az egész természet élete legszorosabb összefüggésben áll a nappal és az éjszaka visszatérével. Ha pedig a naptári esztendőt akkorának számítanánk, mint a minő az valósággal, a jövő év január 1-ének reggeli 5 óra 48 perc és 47 másodperczkor kezdhetnők csak az 1913-dik évet számítani, a következő évet már csak 11 óra 37 perczkor és úgy tovább. Beállana a nagy konfuzió.

A régi népek az így előállott nehézségeken nem igen tudtak segíteni. A legtöbb nép azt sem tudta meghatározni, hogy az esztendő 365 nappól áll. Csak úgy körülbelül találgattak, s észrevették, hogy valami 12-szer ujul meg évente a hold. Eszerint kezdték tehát számítani az esztendőket, s megalkották a holdnapot, vagy hónapot. De ez természetesen nem felelt meg a valóságnak. 12 holdujulás körülbelül 355 napot vesz csak igénybe, s így az év rövidebb lett 10 nappal. Tíz esztendő alatt a különbség már száz napot tett ki, s a kevésbé pontos megfigyelőnek is észre kellett azt vennie. Egész hónapokat igtattak be a többiek közé, hogy a különbséget helyre üssék.

Voltak azonban oly népek is, melyek korán észrevették már, hogy az esztendő nem egészen 365 nappól áll. Hanem néhány óra is esik utána. Az órák számát $\frac{1}{4}$ -nek vették, s így az évet 365 és $\frac{1}{4}$ nappal számították. Az egyiptomiak voltak az elsők, a kik ezt a számítást hozták be a naptárba. A Nilus áradásának pontossága, mely évente ugyanazon napon állott be, különösen pedig csillagászati megfigyelések, a Kutya csillagzatnak fölkelése s a tavaszi éjnappegyenek beállta szerzett nekik e tekintetben bizonyosságot.

Időszámításukat eltanulták a görögök és a rómaiak, mindkét nép össze kívánta azt egyszerűtteni a maga addig birt naptárával, mely a hold megújulásához tartotta magát. Athénben már Solon úgy intézkedett volt (549-ben Kr. sz. e.), hogy minden 12 hónapból álló három esztendő után még egy szökő hónap is betoldatott, mely 30 nappól állott. A 61-ik Olympiád idejében Kleostratos úgy állapította meg a naptárt, hogy 8 esztendei ciklusokat kepezett, melyekben a 3-ik, 5-ik és 6-ik esztendő szökő hónapból állott, s így az esztendő átlagos hossza $365\frac{1}{4}$ nap, épen megfelelt az egyiptomi számításnak.

A rómaiak eleinte 10 hónapból állónak számították az esztendőt, csak Numa Pompilius idejében tértek a holdujulás szerint számított esztendőre, mely 355 nappól állott. A beálló zavarokat pedig úgy kerültk el, hogy minden két esztendőben a február hónap után egy 22 vagy 23 nappól álló szökőhónapot, az úgynevezett Mercedoniust igtatták be.

Mindez azonban nem segített a dolgon egészen, s még rosszabbá tette a helyzetet az a körülmény, hogy az állam legfőbb papjai, a Pontifex Maximusok nem igen értettek hozzá a beállott egyenetlenségeket helyreigazítani, mint a hogy az kötelességükben állott volna, sőt elkövetett hibáik által még jobban összezavarták az egészet. Julius Cæsar idejében, a ki egyszersmind a Pontifex Maximus hivatalát is viselte, már akkora volt a zavar, hogy senki sem tudott rajta eligazodni. A bíres alexandriai csillagászt, Sozigenest és Flavius Scribát kérte meg jótanácsért s azok közreműködése által igazította meg a naptárt a multa nézve is, a jövőre nézve is. A Róma építése utáni 708-ik esztendőben (Kr. sz. e. 46-ban) azt rendelte, hogy a naptárban 67 nappal előre ugorjanak, s a helyett, hogy január 1-ét irtak volna, márczius 8-át irtak. Ezen berendezés által az éjnappegyen ideje márczius 24-ikére esett. Hogy pedig az eféle hibák jövőben ne ismétlődhessenek, úgy rendelkezett Cæsar, hogy három esztendő 365 nappal számíttassék, a negyedik pedig 366 nappal. Miután az esztendő az akkori tudomány állítása szerint $365\frac{1}{4}$ nappól állott, ily módon azt hitték, örök időre ki lesznek zárva a hibák.

Az esztendő azonban nem áll $365\frac{1}{4}$ nappól hanem csak 365 nap, 5 óra, 48 perc és 47 másodperczből. A Julius-féle naptár tehát 11 perczcel bosszabbnak vette, mint a minő valósággal. Ez által akkora hiba származik, mely 129 esztendő alatt már egy egész napot tesz ki. És valósággal, midőn Kr. sz. u. a 325-ik évben összeült a nicäai zsinat, az éjnappegyenpont ideje már nem márczius 23-ikára, hanem 21-ikére esett. Az idők folyamán az eltérés egyre nagyobbodott. A XIII. és XIV-ik századokban mind többen sürgették, hogy a hibát meg kell javítani, IV. Sixtus pápa pedig 1474-ben meg is bizta Albertus Regiomontanus híres csillagászt, hogy a javítást megtegye, de a mely megbízásnak a bekövetkezett halála folytán eleget tenni nem tudott.

Ennek következtében ismét elhuzódott a dolog, miglen XIII. Gergely pápa 1582-ben a Kalábriából származó Aloysius Lilius csillagászt szólította fel a bajon segíteni. A naptár mai berendezését ez utóbbinak köszönhetjük. Azon időben már 10 egész nappal maradt el az éjnappegyenpont ideje márczius 21-ikétől. A pápa azt rendelte tehát a katolikus országokban, hogy 1582 október 5-ike helyett — most báromszáz esztendeje — október 15-ikét írjanak. Tíz nap ki lett törölve a naptárból. A dolog sokaknak szokatlan volt, mások azért nem birtak megbarátkozni vele, mert Rómából jött. A protestáns államok egyáltalában a régi számítás mellett maradtak. Németország csak 1700-ban fogadta el az újítást, Anglia 1752-ben, Svédország 1753-ban. Orosz-

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök törlesztésére.

Előlegek értékpapirokra.

Családi házak és telepek létesítése.

részvénytársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körut 12.

— Telefon 153-44. szám. —

Alaptőke 1.000,000 korona.

Kölcsönök lakbérletiltás ellenében.

Külföldi pénznemek vétele és eladása.

Elfogadunk betéteket takarékpénztári kölcsönök visszatérítésére. 1. Oly takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő lekötelezése mellett helyeznek el Intézetünkönél, 6% (hat) betéti kamatot fizetünk (A tőkekamatadólevonásával). 2. Oly takarékbetétek után, melynél a betéve az 1. pontban jelzett felmondási időt ki nem kóti, 5 $\frac{1}{2}$ % (öt és fél) betéti kamatot fizetünk. (A tőkekamatadó levonásával).

Előleget nyújtunk értékpapirokra, sorsjegyekre, vidéki Intézetek részvényeire.

Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jelzálogos biztosíték ellenében. Jutányos kamattétel mellett. Utalványok, Intézetvények és clichek beszedését elvállaljuk igen mérsékelt költségek felszámításával. Veszünk és eladunk értékpapírokat, idegen pénzeket.

ország és a nem egyesült görög valláson levő népek nem fogadták el máig sem.

Hogy pedig az ily hibáktól megmenekedjek a naptár a jövőben, úgy rendelte, XIII. Gergely pápa, hogy minden négyszáz esztendő alatt három oly esztendő, mely máskülönben szökőév lenne, közönséges évnék vétessék. A bevett szabály az, hogy azok az esztendők a szökők, melyeknek évszáma 4-el elosztható. Így az 1872, 1876, 1880, 1884, stb. esztendők, mert e számok 1872, 1876, stb. eloszthatók 4-el, a nélkül, hogy maradék maradjon. Ily módon azonban a százás esztendők, mint 1600, 1700, 1800, 1900, 2000 szintén szökő esztendők lennének. Ezekre nézve az határozatott, hogy három közülök rendes, tehát 365 nappal bíró legyen. a negyedik pedig maradjon meg szökő évnék 366 nappal. Így aztán az 1600-ik év szökő év volt, az 1700, 1800-ik, 1900-ik is rendes, a 2000-ik ellenben ismét szökőévnék marad.

Még az így megjavított naptárban is marad fenn némi hiba, de az csak 3600 esztendő alatt tesz ki egy napot. Az 5200-ik esztendőben tehát megint meg fog kellenni igazítani a naptárt, de csak egyetlen egy nappal.

*

A mi földünk nem az egyedüli égitest, melynek kalendáriumát ily annyira össze-vissza zavarja az a körülmény, hogy az esztendő semminemű összefüggésben nem áll a saját tengelye körül való forgással. Sőt az egész naprendszeren belől valamennyi bolygónál hasonló tüneményt tapasztalunk.

Legközelebb áll még e tekintetben a mi földünk-höz a Vénus és a Mars, mint máskülönben is a földhöz leghasonlóbb égitestek. Az előbbi, vagyis a Vénus 224 nap, 16 óra, 49 percz és 8 másodpercz alatt teszi meg útját a nap körül. Azonban ezen égitestnek a napja valamivel rövidebb mint a miénk. A saját tengelye körül ugyanis annyi idő alatt fordul meg, a mennyi alatt a mi óránk mutatója 23 óra, 21 percz és 24 másodperczet halad. A Vénusbeliek napja 38 percz és 36 másodperczel rövidebb mint a miénk. Ilyen Vénusbeli nap 230 mulik el, a mellett még 17 óra, 26 percz és 34 másodpercz, mialatt elmulik ott egy esztendő. Az ő naptáruk tehát egy 230 napos esztendőből áll, a mely után három szökő évnék kell egymásután következni, azután ismét két rendes évnék. Ha negyven esztendei ciklusokra osztjuk és ebből 11 esztendő 230 nappal számíttatik, 29 esztendő pedig 231 nappal, úgy a hiba, a melyet elkövetnek, csak 1 óra és 12 percz, s ezen feltétel mellett csak minden 800 esztendő alatt kell egy szökő esztendőt betoldaniok egy rendes helyett.

A Mars fölülötén egy napnak a hossza 24 óra 37 percz és 23 másodperczig tart, földi órákban kifejezve, tehát szinte majdnem annyi ideig mint a földön. Az esztendő hossza azonban már nevezetesen különbözik, a mennyiben az $668\frac{2}{3}$ Marsbeli napig tart. A naptárban ott egy 668 nappal álló esztendő után két 669 nappal álló esztendő következik. A mellett igen sajátosan vannak ott eloszolva az egyes évszakok, a mennyiben nem egyforma hosszuk. A tavasz 191 nappal áll, a nyár csak 181-ből, az ősz 149-ből s végül a tél csupán 147-ből. A szó szoros értelmében a kikelet és nyár világa az.

A hold naptára egyike a legérdekesebbeknek. Egy nap ott huszonhét-szer akkora, mint a földön, s két napfélkelte között nem kevesebb mint 27 nap, 7

óra, 43 percz és 11 másodpercz mulik el. Az éjszaka tehát körülbelöl két hétig tart, ugyanannyi ideig a nappal. Az esztendő azonban olyan hosszú, mint minálunk. babár az csak 12 vagy pedig 13 nappal áll. A holdbeliek naptára tehát — ha vannak egyáltalában holdlakok — váltakozva 15 vagy pedig 13 nappal álló esztendőköt tartalmaz, vagyis rendes és szökő éveket vegyest.

Nem kevésbé érdekes a Jupiter bolygó esztendeje. A nap ott sokkal rövidebb mint minálunk, összes tartama csak 9 óra 44 percz és 30 másodpercz

Ilyen hosszúságú napot azonban elég sokat, és pedig nem kevesebbet, mint 10,455-öt számítanak egy esztendőben. Mi nálunk a földön elmulik az alatt 11 év, 10 hónap és 17 nap, mialatt ott ez a több mint tízezer nappal álló esztendő. A nappalok és az éjszakák tehát ott rendkívül rövidek, ellenben az évek igen hosszúak. A nappal alig 5 óráig tart, alig kezdhetnek az emberek valamibe, már is reájuk alkonyul. Az éjjel nem kevésbé rövid. Az az idő, a mely napnyugtától napfölkeltig elmulik alig elegendő arra, hogy egy a mi fogalmaink szerinti piperkőcz levetkőzzék és felöltözzék, alvásra éppen nem marad neki ideje. Viszont az esztendők annál hosszabbak. Az egy esztendős csecsemő ott több mint tízezer napot élt s még a mi bosszabb napjaink szerint számítva is közel tizenkét esztendős. Mikor hat esztendős korát elérte s az iskolába kerül, nálunk már hetven esztendős agg lenne, mire amott elérte a nagykorúságot s talán nőülésre gondol, nálunk meghaladta volna a 280 esztendőt, s mikor mint hatvanéves ember bivatálnoki penziójába kerülhet, nálunk több mint hétésszáz esztendőre terjedő matbuzálemi kort ért volna el.

Különösek és csodálatosak lehetnek a más világoknak esztendői.

KÉPEINKHEZ.

Árvizek Magyarországon.

Megnehezült az idők járása felettünk. Egyik milliókra rugó károkat okozó elemi csapás a másik után éri az ország egyes részeit. Csak a közelmúltban emlékeztünk meg az ország keleti részén több vármegyét igen érzékenyen sújtott tornadó pusztításairól s még fel se ocsudott az óriási mérvben megkárosított lakosság az élete biztonságát is veszélyeztetett elemi csapás megfélemlítő hatása alól, máris ugyanezt a vidéket és a délvidéket is sújtó újabb katasztrófa ejtette őket a legnagyobb kétségbeesésbe.

A Maros-Forda, Hunyad, Krassó-Szörény és Torontál vármegyékben pusztított árvíz ez, amely úgy a köz-mint a magánvagyonban okozott mérhetetlen károkat, sőt igen sok emberéletet is követelt áldozatul. Egész falukat döntött romba ez az árvíz, vasuti töltéseket, gátakat szakított el, megakasztván ekként hosszabb időre mindennemű közlekedést. Számos község teljesen víz alá merült s a rombadólt lakházak és egyéb mellék-épületek embereket és a különféle háziállatok ezreit temették romjaik alá; az innen megmenekült háziállatok ezreit és egyéb ingóságokat pedig a feltartóztatlanul rohanó szennyes áradat sodorta magával.

Itt megint, mint a multkori katasztrófánál is, derék esendőreinkre bártult az emberélet és a vagyonmentés nagy munkája. S a hatóságok és a sajtó egyöntetű elismeréséből, valamint a beérkezett tájékoztató jelentésekből következtetve, bátran állíthatjuk, hogy elsőek voltak ők és mindenütt emberül megállották helyüket a mentés életveszedelemes munkájában s ezrek háláját érdemelték ki a vasemberek a saját életük és testiépességük kockáztatása melletti fáradhatatlan tevékenységükkel.

A képek, amelyeket a jelen számunkban bemutatunk, az arszeszely által sujtott egyes vidékekről s a mentés áldásos munkájáról való felvételek.

HIREK.

Adományozás. A létesítendő esendőrségi internátus alap javára újabban a következő adományok folytak be: Preidt Gábor főhadnagyszámvivőtől 12 K, a kaassai esendőrkörlettől büntetőtörvénykönyvekért 104 korona és Kilyén őrsvezető ez. őrmestertől 10 korona, mely összegekkel az alap vagyona 27,321 korona 88 fillérre emelkedett.

A ciklon pusztítása. A május 13-án hazánk királybágonntuli részében pusztított ciklon Kolozs, Szolnok-Doboka és Maros-Torda vármegyék 52 községét döntötte romhalmazzá, mely alkalommal 12 egyén életét vesztette, 32 súlyos, 86 pedig könnyű sérülést szenvedett. Elpusztult 173 drh. szarvasmarha, nagyszáma juh, sertés és háziszarvas. Összedőlt vagy megrongálódott 61 középület, 3080 lakóháza és melléképület, közöttük a bálványosváraljai és szentmátői esendőrlaktanyák is, mintegy 3.258.951 korona kárértékben. A rettenő elemi csapás pusztításai által okozott károkat, a megállapítások nyomán, a következőkben részletezzük: Kolozs vármegyében: Fűzkat 6700 K, Mezőakna 266,770 K, Mezőerd 190,650 K, Mezősolyom 25,260 K, Mezőbarátfalva 11,410 K, Mezőbanyicza 14,5,920 K, Kisfűlpös 465,760 K, Kozmatelke, 34,860 K, Tancs 31,360 K, Mezőharasztos 2600 K, Mezőszohol 3100 K, Oroszfája 23,080 K és Komlód 2440 K; továbbá Szolnok-Doboka vármegyében: Felsőkosály 490 K, Désorbó 100 K, Kismonostorszeg 1985 K, Bacea 180 K, Szentmargita 16,410 K, Bálványosváralja 828,050 K, Csabaujfalu 60,500 K, Alór 620 K, Kozárvár 7920 K, Magyarborzás 67,100 K, Ketel 45,690 K, Bőd 8150 K, Vics 9940 K, Szentmáté 6248 K, Kékesújfalú 4900 K, Bódön 1800 K, Aranyosmóricz 8100 K, Újós 1100 K, Kisalkossa 250 K, Blenkmező 17,510 K, Karulyfalva 400 K, Tordavilma 3236 K, Jávoros 6920 K és Ilondapatak 200 K; végül Maros-Torda vármegyében: Berecztelkén 738,370 K, Petelén 72,017 K, Magyarpéterlakán 68,105 K, Magyarfűlpösön 19,550 K, Abafáján 10,000 K, Marosteleken 4360 K, Nagyszederjencen 11,050 K, Vajdaszentiványban 9080 K, Ehedén 9260 K, Nyáradmagyaroson 1600 K, Jobbágytelkén 24,130 K, Mikebázán 49,000 K, Székelyhódoson 500 és Sóvárádön 8450 K kárt okozott egy pár pillanat alatt a pusztító vihar.

Értesítés. A május 23-iki utcai zavargások alkalmával kötelessége hű teljesítése közben hivatásának áldozatául esett Richter József lovasrendőr ravatalára a Budapesteni állomásozó és összpontosított esendőrlégény-

ség is koszorút helyezett. Az adakozókat ezáltal értesítjük, hogy az egybegyűlt 43 K 18 fillérből 34 K 84 fillér a ravatalra helyezett koszorura fordított, a fennmaradó összeg pedig az elhunyt özvegyének leendő kézbesítés végett az államrendőrség főkapitányi hivatalának küldetett meg.

KÜLÖNFÉLÉK.

Hol élünk legtovább. Ha azt vizsgáljuk, hogy melyek Európának ama részei, a hol legjobban fenyeget a korai halál, arra az eredményre jutunk, hogy e téren a legszélsőbb kelet és a legszélsőbb nyugat találkozik. Az állítólag oly szép Spanyolország fővárosában, Madridban és a régi orosz fővárosban, Moszkvában még ma is olyan betegségek dühöngenek, melyek Európa középső részein már évtizedek óta nagyon ritkán fordulnak elő. A himlő és az éh-tífusz tekintélyes áldozatot szed. A legutolsó nemzetközi statisztika szerint Moszkvában az 1909. év folyamán 312 ember halt meg himlőben és 226 éh-tífuszban. Moszkvában azonban még mind a két járvány elég enyhén lépett föl, ha a madridi adatokat tekintetbe vesszük. Madridban 797 ember halt meg himlőben és 597 éh-tífuszban, azaz, a népességi viszonyokat is tekintetbe véve, körülbelül hatszor annyi, mint Moszkvában. Úgy Moszkvában, mint Madridban, épen háromszor akkora a tüdőbetegek száma, mint Berlinben; míg ugyanis Berlinben 100,000 ember közül csak 351 ember halt el tüdővészben, addig Moszkvában 8445, Madridban 9146 körülbelül ugyanannyi, azaz 8137 Bukarestben, ezt követik a franciaországi nagyvárosok közül Páris, Lyon és Marseille, 6653, 6867 és 651 halálesettel. A legkisebb a tüdővész halálozás Zürichben és Hágában, a hol az arányszámok 2518 és 2193. A fertőző betegségek közül a diftéria, a kanyaró és a skarlát nagyon erősen szoktak föllépni; a halálozási arányszám itt a három betegségnél 678, 799 és 1018. A legnagyobb a tífusz-halálesetek száma Marseilleben: százezer emberre 1005, ezt követi Madrid 845 míg Berlinben a halálozási szám csak 43. A kolera nosztrasz 100,000 ember közül Moszkvában 500, Madridban, 2551, Berlinben 1081 és Edinburgban 36 embert ragad el.

A hangyákról. Brazília S.-Paulo nevű államában rendkívüli sok bajt okoznak az úgynevezett Sanda-hangyák. Ezek az állatok kiválóan érdekes lények s talán a legtökéletesebb hangyák a világon. Óriási, gyakran 100 méternél is hosszabb barlangokban (formigueiros) laknak, melyeknek egyes folyosóit utak és csatornák hálózata köti össze. Az ily nagy barlangokban élő, nem ritkán több milliónyi hangyatomeg valóságos állami életet él csaknem mesés szervezethen, melyről a szak tudósok igen sokat irnak. De a gazdák nem szeretik az ily hangyabolyokat, mert a földet összeturkálják s a növényeket annyira elpusztítják, hogy az általuk meglepett vidékeken csak oly növényeket lehet tenyészteni, a melyeket nem szoktak megenni. Mivel ezek a hangyák látszólag érzéketlenek a legtöbb méreg iránt s e mellett agyonnyomni vagy robbanó anyaggal elpusztítani sem lehet őket másként, csak egyenként, nincs más mód, mint hogy földalatti folyosóikba időről-időre kén-savat bocsátnak be s azt belől robbantják szét, ez, továbbá a kén és arzenikum gáza sokat megöl, de nem mindet. Mivel pedig a hangyák igen szaporak, tény, hogy a braziliai gazda csak oly tehetetlen ezen apró állatokkal

szemben, mint a hogy az ausztráliai hiába küzd a tengeri nyulakkal.

Leányvásár Franciaországban. Franciaország egész lakosságában a bretagnei nép őrizte meg eddig legjobban az ősi hagyományokat és szokásokat. Ilyen a leányvásár is, a melyet minden esztendőben húsvét után tartanak meg Saint Jean du Doigt-ban. A nép így hívja: «chindec», a mi voltaképen menyasszonyvásárt jelent. A kitűzött napon minden eladó leány odasereglik a városból és a környékről a leányvásárra. Kora hajnalban a templomban gyülekeznek. Az ünnepi istentisztelet után kivonulnak, aztán megkezdődik a vásár. A leányok oda állnak szép sorjában a templomajtó elé és a nagy piacra. A házasodni óhajtó fiatal legények a másik oldalon verődnek össze csoportokba és sunyi pillantással szemelik ki a leányok bokrétájából az óhajtott menyasszonyt. A leányok mind a régi breton viseletben vannak. Gyönyörű szép a vállkendőjük. Mint ez, ép úgy elmaradhatatlan még két dolog: az imádságos könyv és az — esernyő. Az újabb időben különösen ennek az esernyőnek van nevezetes szerepe a vásáron. Ha ugyanis egy fiatal legény rátalált a választottjára, a ki megfelel az izlésének, akkor odalép hozzá, megszólítja és szépen megkéri. A leány nem felel neki, hanem ha ő is úgy akarja, szó nélkül átnyújtja neki az — esernyőjét. Ezzel aztán minden el van intézve. Persze ez nem megy olyan egyszerre, mert a leány pironkodik és huzódzik egy kicsit. A legény aztán, kezében az esernyővel, egy kicsit még vár, aztán a leány belekapaszkodik a völegénybe, a ki ősi szokás szerint meghívja eljegyzési lakomára. Így tűnnek el egymásután a párok s a kis város vendéglői már alkonyatkor megtelnek szerelmesekkel. Azok a leányok pedig, a kiknek nem akadt szerencsájük, szomorúan sétálnak haza estefelé. Otthon aztán nem ritkán szemrehányásban is van részük, a mi még jobban elbúsítja őket.

Leleményes állatvédők. A párisi állatvédők egyesülete pompás ötletet talált a bérkocsisok megszelídítésére, már abban az irányban, hogy a lovakkal barátságosabban bánjanak. A «Caballos» szivarból minden nap sokat kiosztogatnak a párisi bérkocsisok között. A Caballos szivarokon vörös gyűrű van, a közepében egy gyűrűvel és ezzel a felirással: «Szerezd az állatot!» A szivar átlátszó papirosba van csomagolva és rajta ez a felírás: «Le a lovak szemellenzójével!» A szivarokat az ajándékozáson kívül igen olcsón árúsítják és az egyesület körlevélben tudatja a kocsisokkal, hogy a ki tíz Caballos-gyűrűt felmutat, az ingyen kap egy finom löfejes szivarszipkát. Minden polgár, ki szíven hordja

a konflislovak ügyét, vásárolhat ebből a szivarból és elajándékozhatja a kocsisnak, persze, a ki szereti magát, becses személyét is meglepheti ilyen szivarral. Azt remélik ettől az újítástól, hogy a lóhajtok csakhamar megértik, mit jelentenek a Caballosok és igyekezni fognak minél többet kiérdemelni belőle.

Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz — kényességénél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel bélyeget ne küldjenek.

1879. Nincs határidőhöz kötve.

Gábelj. 1. Nagyságos illetve méltóságos asszony. 2. Az illető tapintatától függ.

1000. 1. Hivatalosan csak a szolgálati út betartásával (orsz. parancsnoktól kezdve) lehet a honvédelmi miniszter urhoz fordulni. Esméje — ha beérkezik — minden esetre tárgyalás alá vonatik s ha életrevaló s keresztülvihető, úgy az életképeket mi sem gátolja. Esméjét azonban — ha azt velünk közli — a Csendőrségi Lapok szerkesztősége is — az ezme tulajdonosát megillető érdemeknek fentartása mellett — értékesítheti. 2. Később fogunk válaszolni. 3. Nem állittatik fel.

Hosszuölgy. 173 cm. testmagasságon alul nem veszik fel. Személyesen kell jelentkezni.

K. M. őrnester. Nyomdászok, könyvkereskedők, ha czimerhasználati engedélyük van, azokat csakis czim- és czégtábláikon, továbbá üzleti nyomtatványaikon használhatják. Nem hivatalos kiadványra a magyar czimert csak külön engedély alapján lehet rányomni. Szegycyárok, ha a magyar czimer használására javasoltak, azt csakis gyáraik és nagyraktáraik czim- és czégtábláin és nyomtatványain használhatják, de nem kimerési azleteik czégtábláin vagy nyomtatványain. Czégek, melyek valamire szabadalmat nyertek, a szabadalom alapján másnak feljogosítva a czimer használására. Tilos a magyar czimer olynemű használata, hogy a magyar czimer a kétféjű sasnak szivpajzsát, vagy általában, hogy a kétféjű sas a magyar czimernek háttérét képezze, nemkülönben, hogy a magyar czimer fölé más, mint a magyar korona alkalmaztassék. Továbbá ha valaki csak a czimert magát készíti vagy árúsítja, vagy pedig ha a czimer csak pusztán ékítőmény valamely iparczikken, az nem tekinthető az 1882. évi XVIII. t.-ez-be utkozó kihágásnak, a magyar czimernek ilyen módon való használata is csak magyar származású árukon engedhető meg, míg nem honi származású árukon való használata az ipartörvény (1884: XVII.) 58. §-ába utkozó kihágást képez.

MOSKOVITS

anatomiai czipő- és csizmagyár részv.-társ.

M. kir. csendőrség, boszniai csendőrség, cs. és kir. közűshadsereg szerződ. szállító

Budapest, Rákóczi-út 6. sz.

Nagyvárad

Ajánlja elsőrendű chevro- és boxbörből készített különlegességeinek szerződéses árban, részletfizetési kedvezmény mellett a szállítást. " " "

Kivánatra árjegyzéket bérmentve küldünk

HIVATALOS RÉSZ.

Büntetőjogi döntvénytár.

Vádlott kocsiával az országuton hajtott és az utána haladó sértett kocsija őt meg akarta előzni. Vádlott a megelőztetés megakadályozása végett lovait hol jobbra, hol balra fordította, hogy ekként az utána haladó kocsinak az utját elzárja, minek az volt a következménye, hogy amirlőn sértett a jobbról tett sikertelen kísérlet után bal oldalon akart előre haladni, a két kocsi lovai összeütköztek, sértett kocsija az árokba borult; vádlottnak ez a cselekménye kimeríti a vétkes gondatlanság ismérveit. — Bűnös az apa is, ki kocsiját kellő felügyelet nélkül fiára, az akkor csak 12 éves és nyolcz hónapos vállottra bizta, mert az ilyen fiatalokor egyén nem rendelkezik sem a testi erőnek, sem a higgadtabb gondolkodásnak és körültekintésnek azon fokával, mely a közutakon való közlekedésnél az emberi testi épség veszélyeztetésének kikerülése érdekében mindenkitől, aki hajtással foglalkozik, méltán várható.

(Curia, 1911 okt. 4. 6611 1911. sz. a.)

Közigazgatási döntvénytár.

Husnak a határbelépő állomás kikerülésével történt becsempészése által elkövetett kihágás elbírálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

(Hatúisköri bíróság, 1911. évi 42. sz. határozata.)

Aki a tokaji borvidék területén kívül feladott bort engedély nélkül a tokaji borvidék zárt területére beviszi, tekintet nélkül a bor származására és termelési helyére: kihágást követ el.

(A belügyminiszter 1911. évi 609. számú határozata.)

Aki állatok itatására szolgáló vályuba kámfort hint, a Kbtk. 105. §-a alapján nem büntethető.

(Belügyminiszter 1910. évi 6332. sz. határozata.)

Az üregi nyul tiltott időbeni vadászása kihágást nem képez.

(A m. kir. belügyminiszter 1911. évi 1475. sz. határozata.)

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Áthelyeztetett:

1912 június 1-ével:

Klisch József törzsörmester, a III. számú csendőrkerülettől, a VII. számú csendőrkerülethez Brassóba; beosztatik a pótszárnyhoz.

Várakozási illetékkal szabadságoltatott:

Nagy István János, m. kir. VII. számú csendőrkerületbeli járásörmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «jelenleg szolgálatképtelen» 1912. évi június hó 1-től számítandó egy év tartamára.

Választott lakhely: Torda.

Nyugállományba helyezettek:

1912 június 1-ével:

Benedek Fülöp, m. kir. VII. számú csendőrkerületbeli járásörmester, a megejtett felülvizsgálat eredménye alapján, mint «rokkant, népfölkelési fegyveres szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhely: Kézdiszentkereszt.

Kovács János I., m. kir. IV. számú csendőrkerületbeli járásörmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «rokkant, mindennemű népfölkelési szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhely: Gölniczbánya.

Fischer Jakab várakozási illetékkal szabadságolt IV. számú csendőrkerületbeli törzsörmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «rokkant, mindennemű népfölkelési szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhely: Kassa.

Schuster Márton, m. kir. I. számú csendőrkerületbeli járásörmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «rokkant, mindennemű népfölkelési szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhely: Szováta.

Katonai szolgálati jel:

A II. osztályu legénységi katonai szolgálati jellel ellátott:

a m. kir. V. számú csendőrkerület állományában:
Potrok József csendőr, 1912 május 29-én.

VÁRNAY ÉS FIA

Budapest, VI., Liszt Ferencz-tér 9. szám.

Figyelem! Örjáratilapok beszerzése 1912 június hó 10-ig.

Honvédelmi miniszter ur öngyméltósága által 5242912. sz. a. rendszeresített újfajta sapkák, nemkülönbén az összes felszerelési cikkek, nyári szürke és fehér ezernakeztyűk raktárunkon a legjutányosabb árban kaphatók.

**Könyvnyomda,
könyv-, papir- és
írószer-kereske-
dés, a magyarkir.
csendőrségi hiva-
talo s nyomtatvá-
nyok legnagyobb
raktára.**